

LATINSKÁ AMERIKA A KARIBIK

Vztahy EU s Latinskou Amerikou a Karibikem mají mnoho rozměrů a realizují se na různých úrovních. Evropská unie spolupracuje s celým regionem prostřednictvím summitů hlav států či předsedů vlád, přičemž s Karibikem, Střední Amerikou, Andským společenstvím, sdružením MERCOSUR a jednotlivými zeměmi ji spojují dohody a politický dialog.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

- hlava V (vnější činnost EU) Smlouvy o Evropské unii;
- hlavy I–III a V (společná obchodní politika; rozvojová spolupráce a humanitární pomoc; mezinárodní dohody) Smlouvy o fungování Evropské unie.

VZTAHY MEZI REGIONY

A. Summity

První summit mezi EU, Latinskou Amerikou a Karibikem se konal v Riu de Janeiro v červnu 1999 a v jeho rámci bylo ustaveno „biregionální strategické partnerství“. Tyto summity jsou pořádány každé dva roky a poslední z nich, který se konal v červnu 2015 v Bruselu, byl druhým setkáním EU a Společenství latinskoamerických a karibských států (Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños, CELAC). Tyto summity upevňují vazby mezi oběma regiony na nejvyšší úrovni a řeší otázky biregionálního i mezinárodního zájmu. Diskuse se soustředily na témata, jako jsou demokracie a lidská práva, boj proti chudobě, podpora sociální soudržnosti, inovace a technologie či životní prostředí a změna klimatu. Na bruselském summitu bylo přijato krátké politické prohlášení, delší prohlášení o jednotlivých aspektech partnerství a „akční plán“ EU a CELAC, který vychází z priorit stanovených na předchozích summitech. Tento plán stanovuje deset prioritních oblastí biregionální spolupráce:

- věda, výzkum, inovace a technologie,
- udržitelný rozvoj a životní prostředí, změna klimatu, biologická rozmanitost a energetika,
- regionální integrace a propojenost za účelem podpory sociálního začleňování a soudržnosti,
- migrace,
- vzdělávání a zaměstnanost za účelem podpory sociálního začleňování a soudržnosti,

- celosvětový problém s drogami,
- genderová problematika,
- investice a podnikání pro udržitelný rozvoj,
- vysokoškolské vzdělávání,
- bezpečnost občanů.

Summit EU-CELAC, který měl původně proběhnout v Salvadoru v říjnu 2017, byl přesunut na pozdější termín. Ministři zahraničních věcí z těchto dvou regionů se setkali v Bruselu ve dnech 16.–17. července 2018. Při této příležitosti přijali prohlášení zaměřené na posilování biregionální spolupráce na celosvětových fórech.

B. Parlamentní rozměr

Pravidelný kontakt mezi poslanci Evropského parlamentu a poslanci z Latinské Ameriky začal v roce 1974, kdy se konala první ze 17 meziparlamentních konferencí. Tyto konference byly prvním a po mnoho let také jediným fórem pro institucionalizovaný politický dialog mezi Evropou a Latinskou Amerikou. V roce 2006 byly meziparlamentní konference nahrazeny Evropsko-latinskoamerickým parlamentním shromážděním (EUROLAT), parlamentním orgánem biregionálního strategického partnerství. Evropsko-latinskoamerické parlamentní shromáždění slouží jako fórum pro diskuse, sledování a přehodnocení veškerých otázek souvisejících s partnerstvím. Má 150 členů: 75 poslanců Evropského parlamentu a 75 poslanců z latinskoamerických subregionálních parlamentů, včetně Latinskoamerického parlamentu (Parlatino), Andského parlamentu (Parlandino), Středoamerického parlamentu (Parlacen), Společného parlamentního shromáždění MERCOSUR (Parlasur) a chilského a mexického kongresu. Od roku 2006 uspořádalo shromáždění EUROLAT jedenáct řádných plenárních zasedání, naposledy v září roku 2018.

VZTAHY SE SUBREGIONY

A. Střední Amerika (Kostarika, Salvador, Guatemala, Honduras, Nikaragua a Panama)

Vztahy se zeměmi Střední Ameriky se vyvíjely na základě „dialogu ze San José“. Tento dialog byl zahájen v roce 1984 a od té doby byl postupně rozšiřován o další témata, mezi něž patří hospodářský a sociální rozvoj, migrace a bezpečnost. Po uzavření prvních dvou dohod o spolupráci z let 1985 a 1993 byla v roce 2003 uzavřena dohoda o politickém dialogu a spolupráci, která zavedla nové oblasti spolupráce. Dohoda o přidružení, první meziregionální dohoda tohoto typu, kterou EU uzavřela, byla podepsána v červnu 2012 a ratifikována Evropským parlamentem v prosinci 2012. Jejím cílem je rozvinout privilegované politické partnerství založené na hodnotách, zásadách a společných cílech, upevňování lidských práv, snižování chudoby, boji s nerovností, předcházení konfliktům, podpoře řádné správy věcí veřejných, bezpečnosti, regionální integraci a na udržitelném rozvoji. Dohoda o přidružení také liberalizuje obchod s průmyslovými výrobky a produkty rybolovu a ruší většinu celních sazeb v oblasti obchodu se zemědělskými produkty. Kapitola dohody týkající se obchodu vstoupila prozatímne v platnost v průběhu roku 2013 (v různých termínech pro

různé země). Na provádění dohody bude dohlížet Parlamentní výbor pro přidružení, který se skládá z poslanců Evropského parlamentu, Středoamerického parlamentu a vnitrostátních parlamentů Kostariky a Panamy.

B. Andské společenství (Bolívie, Kolumbie, Ekvádor a Peru)

Evropská unie udržuje s andskými zeměmi pravidelný kontakt od roku 1969, kdy byla založena Andská skupina (později nazvaná Andské společenství). V roce 1983 byla podepsána první dohoda o spolupráci, po níž následovala obsáhlejší rámcová dohoda o spolupráci z roku 1993. V prosinci 2003 podepsaly oba regiony dohodu o politickém dialogu a spolupráci, která spolupráci dále rozšířila, ale nenabyla zatím účinnosti. V červnu 2007 byla zahájena jednání o dohodě o přidružení, která v březnu 2010 nakonec vyústila ve vícestrannou obchodní dohodu s Peru a Kolumbií. Obchodní dohoda, která byla podepsána v červnu 2012 a ratifikována Evropským parlamentem v prosinci 2012, nabyla účinnosti 1. března 2013 v případě Peru a 1. srpna 2013 v případě Kolumbie. Tato dohoda má za cíl v příštích deseti letech zcela liberalizovat obchod s průmyslovými výrobky a s produkty rybolovu (většina celních sazeb bude po jejím nabytí účinnosti zrušena) a rozšiřuje přístup zemědělských produktů na trh. Dohoda se dále týká veřejných zakázek, investic, lidských práv a pracovněprávních a environmentálních norem. Ekvádor se k této obchodní dohodě připojil dne 1. ledna 2017.

C. MERCOSUR (Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay)

Evropská unie a Společný jihoamerický trh (Mercado Común del Sur, MERCOSUR), založený v roce 1991, udržují institucionální vztahy od roku 1992. V roce 1995 podepsaly meziregionální rámcovou dohodu, která zavedla pravidelný politický dialog a stanovila cíle a režimy obchodní a hospodářské spolupráce, včetně podpory investic a oblastí dopravy, životního prostředí a vědy a techniky.

Jednání o dohodě o přidružení včetně politického dialogu, spolupráce a volného obchodu byla zahájena v roce 1999. Poté, co byla v roce 2004 přerušena, byla jednání obnovena v roce 2010 a zaměřovala se na politické kapitoly a kapitoly o spolupráci, a rovněž na „normativní“ část kapitoly o obchodu (pravidla původu atd.), ale v roce 2012 byla znovu pozastavena. Avšak poté, co strany znovu potvrdily svůj závazek usilovat o uzavření dohody, vyměnily si v květnu 2016 nabídky týkající se přístupu na trh pro zboží, služby a veřejné zakázky a jednání se opět rozběhla. Navzdory svému závazku se oběma stranám nepodařilo splnit cíl, kterým bylo dosáhnout do konce roku 2017 shody ohledně dohody o přidružení, a jednání pokračují i na začátku roku 2018. Evropský parlament při různých příležitostech vyjádřil svou podporu ambiciózní a vyvážené dohodě, která by zohledňovala citlivé otázky v hospodářských odvětvích obou regionů.

D. Karibik

Evropská unie udržovala pevné vztahy s oblastí Karibiku již v minulosti. To je z velké části dáno přítomností evropských zemí v tomto regionu v koloniálních dobách; řada z nich v oblasti stále působí prostřednictvím zámořských zemí a území. Vztahy mezi EU a oblastí Karibiku jsou utvářeny různými překrývajícími se institucionálními rámci. Nejdůležitější z nich je dohoda z Cotonou, kterou v roce 2000 podepsalo 79 zemí Afriky, Karibiku a Tichomoří (AKT), a Dohoda o hospodářském partnerství mezi státy

CARIFORA a EU podepsaná v roce 2008. Klíčovými partnery pro biregionální dialog s EU jsou státy CARIFORA. Z 16 členů této organizace je 14 – Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamajka, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincenc a Grenadiny, Surinam a Trinidad a Tobago – členy Karibského společenství (CARICOM). Členy jsou také Dominikánská republika (signatář dohody z Cotonou a dohody o hospodářském partnerství) a Kuba (která má zvláštní status).

Od listopadu 2012 se vztahy mezi EU a Karibikem řídí společnou strategií partnerství mezi EU a Karibikem, jež poskytuje strukturovaný rámec pro širší a hlubší dialog a spolupráci. Tato strategie stanovuje pět prioritních oblastí spolupráce, kterými jsou regionální spolupráce a integrace, obnova Haiti, změna klimatu a přírodní katastrofy, trestná činnost a bezpečnost a společný postup ve dvoustranných regionálních a mnohostranných fórech a v globálních otázkách.

Důležitou součástí vazeb mezi EU a Karibikem jsou meziparlamentní vztahy. Dohodou o hospodářském partnerství z roku 2008 byl kromě specializovaných regionálních schůzek a širšího Smíšeného parlamentního shromáždění AKT-EU zřízen také Smíšený parlamentní výbor CARIFORUM-EU, který dohlíží na provádění dohody. Výbor se zatím sešel třikrát, naposledy v době od 31. října do 1. listopadu 2017 v Trinidadu a Tobagu.

VZTAHY S JEDNOTLIVÝMI ZEMĚMI

A. Mexiko

EU udržuje diplomatické vztahy s Mexikem již od roku 1960. V roce 1975 byla podepsána dohoda o spolupráci, v roce 1991 byla podepsána obsáhlejší rámcová dohoda o spolupráci a EU následně s Mexikem jakožto první latinskoamerickou zemí v roce 1997 uzavřela dohodu o partnerství. Dohoda o hospodářském partnerství, politické koordinaci a spolupráci (známá jako „všeobecná dohoda“) institucionalizuje politický dialog a rozšiřuje spolupráci na různé oblasti, včetně demokracie a lidských práv. Vytvořila také oblast volného obchodu mezi EU a Mexikem. Jednání s Mexikem o modernizaci „všeobecné dohody“, která začala v květnu 2016, vedla k tomu, že dne 21. dubna 2018 bylo dosaženo principiální dohody ohledně kapitol o obchodu, které budou součástí aktualizované dohody.

Vazby s Mexikem dále posílilo strategické partnerství zřízené v roce 2009; jedná se o jedinou zemi, s níž EU uzavřela jak dohodu o přidružení, tak strategické partnerství. Toto partnerství, které je projevem uznání ze strany EU, že celosvětový politický a hospodářský význam Mexika roste, sleduje dvojí cíl: prohloubit spolupráci mezi EU a Mexikem a koordinaci na mnohostranné úrovni v globálních záležitostech a dodat dvoustranným vztahům a iniciativám nový politický impuls. V rámci strategického partnerství mezi EU a Mexikem se dosud konaly tři summity, naposledy v červnu 2015. V mnoha oblastech probíhá mezi EU a Mexikem pravidelný dialog na vysoké úrovni – včetně oblasti lidských práv, bezpečnosti a prosazování práva, hospodářských otázek a životního prostředí a změny klimatu. Na provádění všeobecné dohody od roku 2005 dohlíží Smíšený parlamentní výbor EU-Mexiko.

B. Chile

K podpisu první rámcové dohody o spolupráci s Chile došlo v roce 1990 poté, co byla v zemi obnovena demokracie. Pravidelný politický dialog byl zahájen v roce 1995. V roce 1996 pak byla podepsána obsáhlejší rámcová dohoda o spolupráci, již EU v roce 2002 završila uzavřením dohody s Chile o přidružení. Dohoda zahrnuje tři okruhy: kapitolu o politickém dialogu, včetně zapojení občanské společnosti, Evropského parlamentu a chilského kongresu, kapitolu o spolupráci v nejrůznějších oblastech, jejímž cílem je podpora udržitelného hospodářského a sociálního rozvoje a rozvoje v oblasti životního prostředí a vytvoření zóny volného obchodu pro zboží a služby. V listopadu 2017 byla zahájena jednání o aktualizaci dohody o přidružení.

Na provádění dohody o přidružení od roku 2003 dohlíží Smíšený parlamentní výbor EU-Chile.

C. Brazílie

Brazílie v roce 1960 jako první jihoamerická země uznala Evropské hospodářské společenství (EHS) a zřídila své stálé zastoupení v Bruselu. V následujících letech byly podepsány různé dohody o spolupráci. Poté, co byla v Brazílii upevněna demokracie, nastal ve vývoji dvoustranných vztahů výrazný posun a v roce 1992 byla podepsána rozsáhlejší rámcová dohoda o spolupráci. Vztahy s Brazílií od té doby nadále sílí, což odráží rostoucí světovou hospodářskou a politickou váhu této země. V roce 2007 uzavřely EU a Brazílie strategické partnerství. Od roku 2007 proběhlo sedm summitů EU-Brazílie, naposledy v únoru 2014. Společný akční plán EU a Brazílie na období 2012–2014 stanovil program činnosti směřující k prohloubení partnerství v pěti oblastech, kterými jsou mír a bezpečnost, hospodářské, sociální a environmentální partnerství podporující udržitelný rozvoj, regionální spolupráce, věda, technika a inovace a mezilidský dialog. Strategické partnerství EU a Brazílie zahrnuje rovněž pravidelný dialog mezi brazilským národním kongresem a Evropským parlamentem.

D. Kuba

Kuba byla až do nedávna jedinou zemí v regionu, která s EU nepodepsala dohodu o spolupráci ani dohodu o přidružení. Avšak v dubnu 2014 byla zahájena jednání s cílem uzavřít Dohodu o politickém dialogu a spolupráci (PDCA) a tato jednání byla úspěšně uzavřena dne 11. března 2016. Dohoda byla podepsána dne 12. prosince 2016 a byla ratifikována Evropským parlamentem dne 5. července 2017. Po své ratifikaci všemi členskými státy EU vstoupila plně v platnost. Dohoda PDCA zahrnuje tři hlavní kapitoly: o politickém dialogu, o dialogu o spolupráci a odvětvových politikách a o obchodu. Vztahy mezi EU a Kubou se prohloubily i v jiných oblastech, např. prostřednictvím různých návštěv na vysoké úrovni a obnovy formálního politického dialogu.

Jesper Tvevad
05/2019

